

József Attila- emlékbizottság alakult

Szerdán, tegnap a Parlament gobelintermében József Attila-emlékbizottság alakult a költő közelgő 75. születésnaja méltó megünneplésének előkészítésére. Elnöke Aczél György, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese. Az emlékbizottság tagjai a magyar társadalmi, kulturális, irodalmi, művészeti élet kiemelkedő személyiségei.

Az alakuló ülésen meg tárgyalták az évforduló megünneplésével kapcsolatos előzetes terveket és felhívást fogadtak el. (MTI)

Textil- tapéta

Textiltapétával bővíti választékát az idén a Lenfóné és Szövőipari Vállalat győri gyára. Az újdonság gyártását megkezdték, s már az első negyedévben 40 ezer négyzetméter szállítanak Finnországba, Dániába és Svédországba, de bizonyára megnyeri a hazai vásárlók tetszését is. (MTI)

Az új hid emléktáblái

Betűöntés, új eljárással

Jó két hónapja már annak, hogy kollégák, ismerősök szinte egymás után tettek fel ugyanazt a kérdést: lezárult a hídkronika, miről fogsz eztán írni? Nos, aggodalomra azért nincs ok, a város még a téli holtsezon idején is kínál megírásra érdemes újdonságokat, a hidavatás után sem kell végérvényesen becsukni a jegyzetfüzetet — válaszoltam akkoriban, nem is sejtven, hogy még a hídkronika sem tekinthető befejezettnek.

Újabb történet kívánczik ugyanis az akkor lezárultnak vélt história végére. Azé a három emléktábláé, amelyek a szegedi, illetve a balparti hídfő falába építve adják hírül a tervezők, építők nevét, illetve őrzik a folyót szabályozó mérnök, Bertalan Lajos emlékét. S most, hogy alkotójuk, a szegedi származású Jeney Tibor iparművész megismertetett az emléktáblák elkészítésének folyamatával, a táblák hirdetik egy új ma-

A szegedi hídfő egyik emléktáblája a Szeged-címerrel

gyar találmány ötletességét is. — Úgy tudom, a Képző- és Iparművészeti Kivitelező Vállalat a megadott határidőre nem vállalta a táblák, a betűk, a Szeged-címer, s a Bertalan-emlékmű kicsinyített domborműmésének elkészítését, ezért engem kértek fel, mint volt szegedit, tervezzem meg a táblákat, szerezzem be az anyagokat, gondoskodjak az öntésről, hogy a felkérésről számított huszoneketedik (!) napon már a hídfőket díszíthessék az emléktáblák.

Az idő szorítását nem győzhette volna le Jeney Tibor, ha nem alkalmazza az öntési folyamatot meggyorsító találmányát. Ennek lényege a magöntési eljárás elhagyása. Az öntőmintát ugyanis olcsón, s mindenütt beszerezhető alapanyagból formázza ki az iparművész, s a mintakészítési időt csaknem felére rövidíti. Ez az öntőminta vegyszerbevonatot kap, s már következhet is a homokformázás, melynek ideje ugyancsak megrövidül — ötödére. Az öntőminta a formából nem is kell kivenni, mert azt az olvadó fém eltünteti. (A vegyi bevonat az öntéskor keletkező gázok feszítő erejének csökkentésére szolgál.) Az új eljárás lehetővé teszi betűk, s olyan bonyolult térelemek, rácsszerkezetek, falburkoló elemek, nonfiguratív kislapsztikák készítését is, amelyeket eddig csak részletekben lehetett formába önteni.

A Metalartnak nevezett eljárás hasznosításával a NOVEK-et, a találmányok értékesítésével foglalkozó külkereskedelmi vállalatot bízták meg, amely az NSZK-ban, Ausztriában, Svájcban, az Egyesült Államokban és Ausztráliában már védettséget is biztosított a Jeney-féle művészeti fémöntéssel kapcsolatos eljárással. Az élet furcsa helyzeteket is teremt persze: Szegeden, a hídfők falába erősített emléktáblák betűire, díszreire nem terjedt ki ez a „védettség”: a Szeged-címer napkorongjának kúpos díszét közvetlenül a felerősítés után lelopták, s „üntek el ékezetek is... P. K.

Új film

Bizalom

Színes magyar film. Írta: Szántó Erika és Szabó István. Fényképezte: Kolta Lajos. Rendezte: Szabó István. Főbb szereplők: Bánsági Ildikó, Andorai Péter, Halász Judit, Gombik Oszkár.

Némelyik hazai film láttán megállapítható: a nyilas rémuralom hónapjaiban mintha kimeríthetetlen kincsesbányát fedeznének föl újabb az alkotók. A Szabadíts meg a gonosztól, az Októberi vasárnap után most Szabó István új műve is 1944 utolsó és 1945 első heteiben játszódik. S az üldözöttség, a kiszolgáltatottság kerül mikroszkóp alá, s a tény, hogy mindezek következménye, a bizalmatlanság mekkora, emberi kapcsolatokat megsemmisítő hatással bír.

A baj talán csak az, hogy a szerzők mintha nem tudnák függetleníteni magukat bizonyos elfogult szempontoktól, amelyek — úgy fogalmazhatnánk — „történelmi csoportterekből” fakadnak. Az üldözött zsidóság vagy a föld alá kényszerített kommunizmus a helyzeti komplexusok tömegét élte át. Nem tudni, a bizalmhiány elembevitelénél voita a filmben idővel ezek miatt veszt-e kezdeti, izgalmas jelentőségéből: mindenesetre először még úgy hihetjük, és földalattiság vaktságának eredőit térképezi föl Szabó a mozgalomhoz tartozó János (Andorai Péter) gyanakvással teli világában. Am kéőbb — a mindenbe belecsöppent, ártatlan, semmit sem tudó, csupán férje és gyermeke miatt aggódó-síró Kata (Bánsági Ildikó) megjelenésével — a cselekmény pszichológiailag ugyan nem, a mű öntörvényűsége szerint viszont igencsak félsziklik. Szerelmi bonyodalmak, háromszögközhelyek irányába.

Mindaz pedig, ami eközben a megkínzott, agyonra rugdalt, többszörösen elárult és kihasznált országról elhangzik — emberileg-pillanatnyilag talán érthető, magasabb eszmel megmondások alapján azonban legalábbis vitathatóan egyoldalú: „ez az ország olyan, mint egy szennyes folyó: ha kicsit megkavarják, fölfürle kerül a szenny, a mocok”. A nyilas terror hitványságát túlságosan profán is csupán így elintézni.

A legkellemebb meglepetés ebben a filmben — Bánsági Ildikó. Akár jutalomjátéknak is nevezhetjük, ahogyan fiatalasszonyként aggódik, gyötrődik, sodródik a külvilág által rákényszerített helyzetekben, embert roppantó történelmi események és férfiak között. (Azt már megszoktuk, hogy témától, alkotótól függetlenül nincs új magyar film legalább három kiadós szeretkezés nélkül. Igaz, totalitásra kell törekedni, tehetnénk hozzá kajánul.) Bánsági gyakorlatilag bármit elhitt a nézővel ezúttal, s kár, hogy társa, Andorai Péter merev és színtelen, lélektanilag bonyolult képletet jelent, a félelmek, gyanakvások és rejtett sérelmek között hányódó embernek.

A háborúnak, a szörnyűségeknek vége — s akik közben találkoznak, nem találják többé egymásra, akár csak Kata és János. Csak sajnálni lehet, hogy a végső komoly művészi lehetőségekkel kecsegtető megoldás mindössze az egész filmet meghatározó, kihasználatlan „ziccerék” sorát szaporítja. Pedig a bizalom elvont vagy konkrét vizsgálata elég jelentékeny lehetett volna modellek, parabolának, műnek. Így viszont — bizalom csak a Bizalom után! Szabó Istvánnak szavazunk. **Domonkos László**

Könyvre a kasszából!

Aki nem szakember, csak nyitott szemű és a tapasztalataiból ítél, az is tudja, hogy a könyvtárak a köznevelés erős bázisai. Talán a múltjuknak, a hagyományoknak is köszönhető, hogy manapság úgy tarthatjuk számon ezeket, mint — másfajta köznevelési intézményhálózatokhoz viszonyítva — jól és hatásosan, kielégítő anyagi és személyi feltételekkel működő intézményeket. (Ennek a viszonyításnak persze jelentősége van, hiszen ha nem a többi kulturális intézményhez, hanem maguknak a könyvtáraknak az előírás szerinti, ideális viszonyaihoz mérjük mai helyzetüket, korántsem lehetünk elégedettek.) Közhasznú munkájuk további javítása érdekében született tavaly egy jó ötlet, amelyet meg is valósítottak a Csongrád megyei tanács vb határozata alapján. A művelődésügyi osztály költségvetéséből a könyvtáraknak jutott összegekhez (azokról a pénzekről van szó, amelyek a lakos szohasználattal pótlóhatnának vagy pótelőirányzatnak nevezünk) ezennél, az idei évtől csak pályázat útján lehet hozzájutni.

A dolognak az a jelentősége, hogy mostantól nem kap ilyen megyei támogatást, pénzkiegészítést valamennyi helyi tanács (mint a helyi könyvtárak fenntartója), a pénzhez jutást feltételekhez kötik. Az a cél, hogy a forintokat valóban könyvtárfejlesztésre, vagyis a könyvek, lemezek, a diafilmek stb. gyarapítására, az új helyiségek vagy részleg berendezésére költse, s ne ebből adjanak a fenntartók például az iskolák-nak, az óvodáknak — vagy éppen az új könyvtári épületekre. Mindaddig ugyanis jó szerivel ez történt, vagyis a helyi tanácsok, számítva a megyei támogatásra, legelőbb a könyvtárak fejlesztéséről mondtak le. A pályázat most egyenesen arra készíti az éves kiadások községi vagy városi tervezőit, hogy saját erőkből is javítsák a könyvtárak építési feltételeit; mert a helyi pénzek csak így szerepelhetnek a központi költségvetésben. Az elmúlt év szeptemberében fogadták a pályázatokot a megyei művelődésügyi osztályon, a zsűri annak rendje-módja szerint mérlegelt, elbírált és novemberben eredményt hirdetett.

Az „újítás”, amelynek

születését — nincs ezen mit titkolni — az általános szigorúbb gazdasági körülmények is sietteték, tanulságokkal járt. A megyében működő 47 könyvtár közül csak 21 pályázott és a szétosztható egymilliót 13 kapta, mérlegelés alapján, differenciáltan. Közben kitűnt, hogy jó néhány könyvtár, amelynek kellene is, járna is a pénz — nem pályázott. Minthogy a rendszer marad, jövőre is így lesz, 1980-ban talán fogynak majd az újdonság iránti ellenérzések, és a helyi tanácsok is okoskodnak.

A kivüállónak még az is eszébe jut: mai szűkösebb időkben mintha szívesebben takarékoskodnának — akik tehetik — a kultúra, a köznevelődési élet rovására; ez az újszerű könyvtárfejlesztési rendszer — nem segít nekik. Ezért szimpatikus a pályázat (melynek „következményei”, vagyis a pénzfelhasználás mikéntjét majd ellenőrzik is). Olyannyira, hogy szívesen kiegészítenék egy másikkal: a köznevelődés alapintézményein, a megye művelődési házain vajon nem lendítené egy hasonló pályázati kiírás? **S. E.**

Irodalmi múzeum Odesszában

Testvérvárosunk kulturális életéről

Fekete-tenger-parti testvérvárosunk amúgy is pezsgő kulturális élete mind újabb és újabb forrásokból gyarapodik. A város csaknem két évszázados fennállása alatt — ott született „lakosként” vagy ide számírt, mint kiküldetéses — csaknem félezer író és költő élt vagy fordult meg itt. Művelkben is realizálódott emléküket hivatott őrizni és továbbadni a közelmúltban létrehozott Állami Irodalmi Múzeum, melyről egyre gyakrabban olvasunk nemcsak a szovjet, hanem a nemzetközi sajtóban is.

A Gagarin hercegek építette pazar klasszicista palota ad otthont a gazdag anyagoknak, Puskin és Gogol, Csehov és Bunyin, Gorkij és Majakovszkij, a forradalom utáni hőskor Pausztovszkija és Babelje, Alekszej Tolsztoj és Katajev, a halhatatlan Ilf—Petrov duó csak a legnagyobb orosz nevek sorban. Az ukrán Franko és Ukrainka, a két szomszéd klasszikus, a lengyel Mickiewicz és a bolgár Vazov, a haladó világirodalom jeleséi (mint Dreiser, Barbusse és mások) a legismertebb további nevek.

A helyi irodalmi múlt kutatói, valamint a városok hagyományai iránt közismerten lokálpatrióta odesszaiak jóvoltából alig két évtized leforgása alatt több mint hétézer kézirat és tárgy emléküket gyűjt itt össze. Legtöbbjük révén új mozzanatokkal lesz gazdagítható az ismert frók életútja, műveik keletkezéstörténete. Majakovszkij Nadrádba bújt felhőjének titokzatos Marja-járól pl. megállapították, hogy nem más, mint a tehetséges odesszai szobrásznő, M. Gyenyiszova, aki később a költő egyik legelső portréját is elkészítette. Megvan itt az egykori nagyhatalmú odesszai kormányzó, Voroncov gróf könyvtárának számos könyve, mely maig is őrizi az ide számított „kollégiumi titkár”, Puskin keze nyomát. A városhoz sok szállal fűződő Bunyin és Kuprin személyes használatú tárgyai, a Sevcsenko emlékére 1912-ben kiadott „Koszorú” (orosz és lengyel, galcial és belorusz költők verseivel), a már a múlt század közepén óriási sikert aratott ponyvasorozat a nevezetes odesszai katalombák titkairól, sok-sok eddig magángyűjteményekben lappangó arckép — csupán néhány példa a naponta gyarapodó számtalan közül.

Külön részleg szolgál majd a város külföldi tükreül. A hozzánk érkezett levelek és újságcikkek kiemelik

Fenyvesi István

Új képzőművészeti alkotások

Újabb képzőművészeti alkotásokkal gazdagodik az idén Budapest, és az ország számos más települése; több mint hetven szobor, illetve szoboregyüttes készül el a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat műtermében. Az új alkotások egy részét fel-szabadulásunk 35. évfordulójá tiszteletére avatják fel.

A városilgeti műtermekben az utolsó simításokat végzi Marton László nagyméretű bronz szoborkompozícióján, amelyet Ruza köz-ségben állítanak fel.

Bronzba öntik a közeli hetekben Csikai Márta Tán-caló című alkotását, amely Zalaegerszeg egyik terére kerül.

Az idén — a többi között — Borsos Miklós három alkotását készítik el a Képzőművészeti Kivitelező Vállalatnál. Budapest köztereit ékesíti majd a Kossuth-díjas művész Beethoven és Kassák domborműve, s Szentés város díszé lesz Horváth Mihály portréja. A nemrégien elhunyt Pátzay Pál Kossuth-díjas szobrász alkotását, Bethlen Gábor mellszobrát Hódmezővásárhelyen állítják fel. Varga Imre Veres Péterrel készített mellszobra Debrecen, Liszt Ferenc portréja pedig Mecsekudvásd tulajdonába kerül. (MTI)

Ülést tartott a KISZ városi bizottsága

Tegnap, szerdán délelőtt ülést tartott a KISZ szegedi városi bizottsága Batki József városi titkár elnökletével. A résztvevők elsőként jelentést hallgattak meg a szegedi Balázs Béla Utórház tevékenységéről. E napirend vitájában részt vett Csanádi Géza, a városi tanács vb mű-

velődésügyi osztályának vezetője. Ezután tájékoztatták a bizottság tagjait a pénzügyi ellenőrző bizottság elmúlt évi ellenőrzésének tapasztalatairól, majd elfogadták az 1980. évi KISZ-vezetőségválasztások városi felkészülési tervét.